

4003/2012. számú NAV tájékoztató

ellenőrzési irányok a Nemzeti Adó- és Vámhivatal adóztatási- és vámszerve 2012. évi ellenőrzési feladatainak végrehajtásához

A Nemzeti Adó- és Vámhivatalnak (a továbbiakban: NAV) 2012. évi kiemelt feladata a költségvetési bevételek minél teljesebb körű biztosítása, az illegális gazdasági jelenségek további visszaszorítása úgy, hogy az ellenőrzési tevékenység az adózói kör szélesítésén keresztül járuljon hozzá a nemzetgazdaság versenyképességének fokozásához.

A fenti feladat végrehajtása során a NAV adóztatási- és vámszerve ellenőrzési tevékenységében azon új – az adóellenőrök és pénzügyőrök együttes, egymást kiegészítő fellépésével megvalósuló – módszerek alkalmazását kell előtérbe helyezni, amelyek révén – az igazságosabb közteherviselésnek megfelelően – a potenciális adózói kör felderíthető, a tényleges adófizetői kör tovább bővíthető. Az eredményesség érdekében a NAV adóztatási- és vámszerve együttműködését folytatni és erősíteni kell, szükség esetén biztosítva az egyes szakterületek közötti kapacitás rugalmas átcsoportosításának lehetőségét. Az adó és vám szakterület ellenőrzési tevékenységét továbbra is jelentősen támogatja a bünyügyi, valamint az informatikai szakterület.

Stratégiai célkitűzés, hogy az ellenőrzés koncentráltan, a jelentős kockázatot hordozó adózókra irányuljon, a NAV folyamatosan és nagy erővel legyen jelen az adóztatás frekventált területein.

A 2012-ben hatályba lépő jogszabály módosítások erősebb eszköztárat biztosítanak a NAV számára a rejtett gazdaság elleni küzdelemben. Bővül a célzott kiválasztás alapjául szolgáló források köre. A jelentős kockázatot hordozó adózók ellenőrzései nagyobb hatásokkal végezhetők, az újonnan bevezetett adóregisztráció jogintézménye pedig megakadályozza az újratermelődésüket. A fokozott adóhatósági felügyelet új jogintézménye alapján lehetőség van arra, hogy bizonyos, az adózás rendszeréből ugyan ki nem zárt, de adózási szempontból kockázatosnak ítélt adózók működésük első időszakában, illetőleg a törvényben nevesített személyi változást követően meghatározott ideig folyamatos adóhatósági felügyelet mellett működjenek. 2012-ben kiemelt feladat az új eszközök széles körű gyakorlati megvalósulásának biztosítása.

A)

Az adóztatási szerv ellenőrzési feladatai

I. Kiemelt vizsgálati célok

1. A kockázatkezelés irányai, az ellenőrzésre történő kiválasztás feladatai

Az állami adóhatósághoz történő bejelentkezést a cégbejegyzési kérelem benyújtásával teljesítő adózók adószámának megállapítását megelőzően az állami adóhatóság adóregisztrációs eljárást folytat le. Az eljárás eredményétől – a jogszabályban megállapított feltételek fennállásától – függ az adószám megállapítása vagy megtagadása, végső soron a cégbejegyzés teljesíthetősége. A jogszabályi feltételek fennállását a már bejegyzett társaságok vezető tisztségviselője, képviselőre jogosult tagja, kft., zrt. 50 %-ot meghaladó mértékű szavazati joggal vagy minősített többségű befolyással rendelkező tagja, vagy részvényese személyében bekövetkezett változások esetében is vizsgálni kell.

2012-ben az adószám megállapítását, illetve a változásbejegyzést követően minden esetben lefolytatandó speciális kockázatelemzési eljárás során kiválasztásra kerülnek azok az adózási szempontból kockázatosnak minősülő adózók, akiknek a – legfeljebb egy éves időtartamra történő – fokozott adóhatósági felügyelet alá vonása indokolt.

Az állami adóhatóság a kockázatelemzést kiegészítő ellenőrzési kapacitásainak optimális kihasználásával – indokolt esetben soron kívüli ellenőrzések elrendelésével is – figyelemmel kíséri a gazdasági tevékenység megvalósulásához szükséges feltételekkel nem rendelkező, vagy egyéb adózási kockázatot hordozó – fokozott adóhatósági felügyelet alá vont – adózók adókötelezettségeinek teljesítését, azok elmulasztása esetén az adószám törlését kezdeményezi.

A fokozott adóhatósági felügyelettel összefüggő feladatok ellátásán túl a kockázatkezelésnek és a kiválasztásnak az ellenőrzés helyes irányának, arányainak meghatározásával a jövőben is elő kell segítenie a hiányzó költségvetési bevételek pótlását, a korábban eltitkolt adó minél nagyobb hányadának megállapítását. Megfelelően célzott kiválasztással az ellenőrzést továbbra is a legnagyobb valószínűséggel, legnagyobb mértékű költségvetési kárt okozó rétegekre és kötelezettségzegésekre kell irányítani.

Az ellenőrzéseknek elsődlegesen az adózói életútjuk, belföldi, illetőleg külföldi kapcsolatrendszerük vagy költségvetési kapcsolatuk mérete okán jelentős kockázatú áfa alanyokat, valamint az előzőek körébe nem tartozó, de az aktuális adataik alapján jelentős új kockázatokat mutató áfa alanyokat – ideértve a Magyarországon gazdasági céllal nem letelepedett, de az általános forgalmi adóról szóló törvény hatálya alá tartozó adóalanyokat (áfa-regisztráltakat) – kell érintenie. Nem hagyhatók figyelmen kívül a kockázatosnak minősülő társaságok haszonhúzó tagjai és a jelentős jövedelmeket eltitkoló magánszemélyek sem.

A jövőben a legnagyobb adóteljesítménnyel rendelkező adózók közül is főként azok ellenőrzésre történő kiválasztása indokolt, amelyek adókötelezettségeinek vizsgálata nem csak, illetőleg elsődlegesen nem a költségvetési kapcsolatuk volumene alapján, hanem egyéb kockázati tényezőkre tekintettel is szükségesnek mutatkozik.

Fontos, hogy a kiválasztásban a korábbi évekre megképzett kockázati mutatók mellett a jövőben is egyre nagyobb szerepet kapjanak a jelen időszakra vonatkozóan kidolgozott, az aktuális gazdasági folyamatokat jellemző indikátorok.

A kockázatkezelésnek igazodnia kell az adózói életút különböző szakaszaihoz, így a vállalkozás alakulásának időszakában ellenőrzésre kiválasztást indokol különösen, ha:

- a bejelentett székhelyet székhelyszolgáltató biztosítja;
- a cég külföldi ügyvezetőjének nincs belföldi bejelentett lakcíme, csak kézbesítési meghatalmazottra vonatkozó adatok bejelentésére került sor;
- a megalakulást követően – különösen alacsony jegyzett tőke esetén – jelentős forgalom, illetve nagy összegű fizetendő és emellett közel azonos összegű levonható általános forgalmi adó bevallása történik.

Az alakulást követően, a vállalkozás működésének időszakában a korábbi évekhez hasonlóan folytatni kell különösen azon adózók kiválasztását és egyedi kockázatelemzését, amelyekre az alábbi kockázati tényező valamelyike jellemző:

- a bevallások benyújtásának elmaradása;
- nullás adattartalmú bevallások benyújtása több egymást követő időszakban, nullás adattartalmú bevallás benyújtását követően számos önellenőrzés benyújtása;
- az áfa- és a jövedelemadó bevallások összhangjának hiánya;
- a munkáltató vagy kifizető által foglalkoztatott biztosítottak adatainak, adatváltozásainak bejelentése mellett a kifizetésekkel, juttatásokkal összefüggő adóbevallások, adókötelezettségek teljesítésének elmulasztása;
- gyakori székhely-, illetékesség, illetve tulajdonosváltás;
- nagy összegű adóhátralék felhalmozása, főként jelentős dinamikájú értékesítés növekedéshez kapcsolódóan;
- tartós veszteség kimutatása folyamatos működés mellett;
- magas készpénzállomány és adott kölcsön;
- közösségi beszerzés bevallásának és továbbértékesítésének eltitkolása;
- túlnyomórészt transzfer szerepkör az Európai Közösség tagországainak vállalkozásaival folytatott kereskedelem, melyhez összegében és a forgalomhoz képest jelentős VIES eltérés párosul;
- a vám szakterület jelzése alapján csalás gyanús export-import ügyletek bonyolítása;
- a bevallásokban sorozatosan nagy forgalom és a bevételhez igazodó nagyságú kiadások szerepeltetése (ún. adóminimalizálás);
- a vállalkozások kapcsolatrendszerén, számlázási láncolatán, érdekmegosztásán alapuló szervezett csalásban való részvétel gyanúja.

Az adózói életút bármely szakaszában vizsgálendő kockázatos adózói kapcsolatok különösen:

- a korábban az adóhatóság látókörébe került szándékos adóelkerülők, fantom cégek tulajdonosainak és képviselőinek érdekeltségi körébe tartozó, bevallások utólagos vizsgálatára irányuló ellenőrzés keretében még nem ellenőrzött vállalkozások;
- az azonos székhellyel, tulajdonosi körrel, ügyvezetővel rendelkező, egymással üzleti kapcsolatban álló vállalkozások;

- az azonos tulajdonosi körhöz tartozó megszűnő, átalakuló társaságok és jogutódjaik;
- a csőd-, felszámolási vagy kényszertörlési eljárással megszűnő társaságok tulajdonosi köre által alapított új társaságok;
- a kiemelten kockázatos külföldi adózókkal üzleti kapcsolatban álló/állt vállalkozások.

Az egyedi kockázatelemzés és kiválasztás különösen indokolt, amennyiben a fenti tényezők együttes fennállása állapítható meg.

Új lehetőségeket nyit meg a célzott kiválasztásban és a kockázatkezelésben a más hatóságtól és más adózóktól beszerzett adatállományok, valamint a nyilvánosan elérhető adatok felhasználásának lehetősége, melyet – kiemelve ezek közül is az interneten elérhető adatokat – mind szélesebb körben indokolt alkalmazni a már rendelkezésre álló eszköztár (csalásfelderítő és kockázatbecslő modellek, stb.) bővítése érdekében.

A fentiekben nevesített kockázatelemzési megoldások az átalakuló és a tevékenységüket jogutód nélkül megszűntető vállalkozások ellenőrzésre történő kiválasztásakor is irányadóak.

Fontos célkitűzés, hogy a kockázatkezelési tevékenység segítse elő nem csak az ellenőrzési, hanem az adóhatóság egyéb szakterületeinek eredményesebb működését is, különös tekintettel a csőd-, a felszámolási és a kényszertörlési eljárás alá került adózók ellenőrzésének megszervezésére.

2. Az adatok gyűjtését célzó és az egyes adókötelezettségek teljesítésére irányuló ellenőrzések szerepe, iránya

Az adatok gyűjtését célzó, valamint az egyes gazdasági események valódisága vizsgálatára irányuló ellenőrzés keretében új ellenőrzési módszerek alkalmazásának kiszélesítésével, az adatgyűjtésre irányuló vizsgálatok esetében az adóztatási- és vámszakmai területek együttes jelenlétének biztosításával továbbra is elő kell segíteni az adóelkerülő magatartások visszaszorítását.

Folyamatosan, országos akciókkal kell fellépni a gazdaság valós, tisztességes piaci szereplőinek versenyképességét lerontó csalárd értékesítési láncolatok visszaszorítása érdekében, mind a hagyományos, mind pedig az elektronikus kereskedelem területén, az áru útját a termelőtől/gyártótól a végfelhasználóig végigkísérve, termelési/kereskedelmi ciklusokra, termékpályákra specializáltan. Az ellenőrizendő tevékenységi-, adózási kör a mindenkori gazdasági folyamatok, az aktuális adóhatósági tapasztalatok alapján kerül meghatározásra.

Az összehangolt operatív, adatgyűjtésre irányuló ellenőrzések minél szélesebb körben szolgálják a jelen idejű – főként kiutalás előtti – vagy a közeljövőben indítani tervezett, de a közelmúltra irányuló utólagos ellenőrzések megalapozását.

E két ellenőrzési típus, illetőleg az egyes adókötelezettségek teljesítésére irányuló vizsgálatok jelentőségét fokozza, hogy ezek keretében szükséges lebonyolítani az adóregisztrációt követő kockázatelemzési eljárás során, illetve a fokozott adóhatósági felügyelet alatt az adózó által bejelentett, illetve a fentiek szerinti kockázatelemzési eljárás alapján rendelkezésre álló kérdőíven szereplő adatok valóságtartalmára, hitelességére vonatkozó vizsgálatokat, valamint az adóregisztrációs eljárással összefüggésben előterjesztett kimentési kérelmekben foglaltak valódiságának vizsgálatára irányuló ellenőrzéseket is.

Az adóalanyok jogkövető magatartásra való ösztönzését szolgálja a jogelőd nélkül alakult gazdasági társaságok legalább 10 %-ának kockázatelemzés alapján történő kiválasztása és az adószám megállapítását követő 90 napon belül végzett helyszíni ellenőrzése is, amelynek keretében az állami adóhatóság az adózó által bejelentett adatok (így különösen a székhelyre, a központi ügyintézés helyére, a szervezeti képviselőre vonatkozó adatok) valóságtartalmát, hitelességét, valamint az egyes adókötelezettségek teljesítését vizsgálja.

A preventív hatás érdekében 2012-ben is szükséges az adatok gyűjtését célzó ellenőrzések folytatása az operatív ellenőrzések klasszikus területein (bejelentkezés nélküli tevékenység, illetőleg bejelentés nélküli foglalkoztatás feltárása, számla-, nyugtaadási kötelezettség teljesítésének vizsgálata, áru eredet vizsgálat, leltárellenőrzések, stb.).

A számla- és nyugtaadási kötelezettség teljesítésének vizsgálata, a bejelentés nélküli foglalkoztatás megállapítására irányuló ellenőrzések, valamint az áruk eredete vizsgálata vonatkozásában fokozottan élni kell azon lehetőséggel, hogy a NAV adóztatási szerve a vámszervet az ellenőrzési tevékenységébe bevonhatja. Az adatgyűjtésre irányuló ellenőrzések fokozatos vámhatósági bevonással történő végzése mellett ebben a körben

indokolt a NAV adóztatási szervének hatáskörébe tartozó, de a NAV vámszerve által önállóan végezhető ellenőrzések volumenének emelése.

A számla- és nyugtaadási kötelezettség ellenőrzését célzó vizsgálatok eddigi számának és arányának megtartása mellett fokozott figyelemmel kell lenni a számla- és nyugtaadási kötelezettséggel összefüggő könyvelési és bevallási adatok meglétének, az árbevétel elszámolás teljes körűségének vizsgálatára.

A 2012. évben is figyelmet érdemel a tulajdonosváltással, illetőleg a regionális adó főigazgatóságok közötti illetékességváltással érintett adózók helyszíni vizsgálata.

A jelentős, különösen támogatások felhasználásával is megvalósuló beruházások, vagyonhasznosítás és az ezekhez kapcsolódó szolgáltatások esetén a jövőben is indokolt a résztvevők minél szélesebb körénél adatgyűjtésre irányuló ellenőrzések végzése. Adatgyűjtésre irányuló ellenőrzéseket kell folytatni a jelentős költségvetési támogatásban részesülő civil szervezetek körében.

Elsődlegesen egyes adókötelezettségek teljesítésére – szükség esetén bevallások utólagos vizsgálatára – irányuló ellenőrzések keretében indokolt az egyes különadókkal kapcsolatos kötelezettségek teljesítésének vizsgálata.

Az állami adóhatóság a kiválasztási és ellenőrzési tevékenységét támogató becslési adatbázis kialakítása és folyamatos frissítése érdekében is adatgyűjtésre irányuló ellenőrzéseket folytathat, melyek során feltárja az egyes tevékenységi körök becslési eljárás szempontjából releváns forgalmi, létszám és egyéb adatait.

Az adatgyűjtésre irányuló ellenőrzések során szélesíteni kell az újszerű bizonyítási módszerek, illetve az információ technológiai eszközök alkalmazását.

A bevezetésre kerülő új adónemekkel kapcsolatban – elsődlegesen egyes adókötelezettségek teljesítésére irányuló ellenőrzések keretében – indokolt a bevallási-, adóelőleg-, adó befizetési kötelezettségek ellenőrzése.

3. A bevallások vizsgálatára irányuló ellenőrzések célkitűzései

A költségvetés bevételi előirányzatainak eredményesebb teljesítése érdekében a 2012. évi ellenőrzések kiemelt célja az adóelkerülés és a költségvetésnek történő károkozás különböző formáival szembeni hatékony fellépés, az adóbevételi szempontból kiemelt kockázatot jelentő gazdasági folyamatok, magatartási formák mihamarabbi feltárása, nyomon követése, visszaszorítása, s egyben az adóhatósági jelenlét növelésével az adózók jogkövető magatartásra való ösztönzése.

Mind az adó- és támogatás igénylések kiutalás előtti ellenőrzése, mind az egyéb típusú utólagos ellenőrzések esetében indokolt az aktuális gazdasági folyamatok előtérbe helyezése.

A költségvetési bevételek védelme érdekében elengedhetetlen a visszaigényelt általános forgalmi adó összegek kiutalás előtti ellenőrzésének fokozása, annál is inkább, mert a 2012. évtől általános esetben 75 napra növelt kiutalási határidő, a részutalás intézménye, valamint az 50 %-os megállapítási küszöbérték 30 %-ra való csökkentése a kamatfizetési kötelezettség alóli mentesülés feltételeként, lehetővé teszik, hogy már kiutalás előtt is hatékonyabbá váljon az olyan fiktív számlákra alapított adólevonás feltárása, mely számlák befogadására az adózók részéről számlázási láncolatok tagjaként kerül sor.

Az adó-visszaigényléshez a korábbiakban szükséges pénzügyi rendezettség feltételének eltörlése okán az általános forgalmi adó vizsgálatok vonatkozásában számolni kell azzal, hogy az általános forgalmi adó-visszaigénylés nagyobb kockázati elemet hordoz. Fokozódik a kiutalás előtti áfa vizsgálat azon alapvető szerepének jelentősége, miszerint elemi érdek fűződik az adóáthárítás hiányában, fiktív jogügylet alapján történő adó-visszaigénylés lehető leggyorsabb felismeréséhez, megakadályozásához.

A kiutalás előtti ellenőrzések másik fontos területe a jogosulatlan visszaautalások megakadályozását célzó személyi jövedelemadó vizsgálatok köre. A személyi jövedelemadó kiutalás előtti ellenőrzésekor kiemelt figyelmet indokolt fordítani a családi kedvezményre vonatkozó jogszabályi rendelkezésekben 2011. január 1-jétől történt változásokra. A személyi jövedelemadó vizsgálatok során figyelemmel kell lenni a nem pénzben adott juttatások 2011-től megváltozott adózási szabályai megfelelő alkalmazásának vizsgálatára.

Az adóhatóság ellenőrzési tevékenységében súlyánál és nagyságrendjénél fogva a jövőben is kiemelkedő jelentőséggel bírnak az utólagos adóellenőrzések.

2012-ben a bevallások utólagos vizsgálatára irányuló ellenőrzések körében a rövidebb – a jelenhez közelebb álló, a vizsgálat elrendelésének éve szerinti, illetőleg az azt megelőző egy-három évi – időszakokra vonatkozó ellenőrzéseket kell előtérbe helyezni. Az előzőek – a beruházási-, illetőleg fejlesztési adókedvezmény igénybe vételének esete kivételével – irányadóak a legnagyobb adóteljesítménnyel rendelkező adózók vizsgálatánál is.

A kormányzati és fiskális célokkal összhangban 2012-ben az adóbevételi struktúrában belül a közvetett adókból származó bevételekre helyeződik a hangsúly. A költségvetés legjelentősebb adóbevétele az általános forgalmi adóból származik. Az ellenőrzési szakterület ezért kiemelt feladatának tekinti az utólagos ellenőrzéseken belül jelentősen megnövelni az általános forgalmi adót érintő ellenőrzések számát és egyben új módszerek bevezetésével növelni azok hatékonyságát.

Az általános forgalmi adó ellenőrzések legnagyobb hányadát a jelentős kockázatot hordozó adózók körében szükséges elvégezni. Ennek érdekében az áfa ellenőrzésekre fordított revizori kapacitáson belül az alacsony kockázatú, illetve az alacsony adóteljesítményű adózók ellenőrzésére fordított kapacitás egy részét a nagyobb forgalmú, és a jelentős kockázatot hordozó adózók ellenőrzéseire kell átcsoportosítani.

A kockázatkezelési eljárást követő, célirányos kiválasztással indított áfa ellenőrzések eredményeként a ma még látens adózói kör felderítésével növelhető az ellenőrzésekben megállapítható nettó adókülönbözlet is. A fentiek szerinti vizsgálat az adóregisztrációs eljárással és a fokozott adóhatósági felügyelet intézményével együtt alkalmazva alkalmas eszköze a költségvetési veszteségforrások szűkítésének.

A bűnügyi szakterülettel, valamint a más államok áfa csalások felderítésével foglalkozó szerveivel és az e tekintetben releváns nemzetközi szervezetekkel történő szoros együttműködésben a körbeszámlázásos ügyletek, csalárd értékesítési láncolatok felderítésével, a számlagyárak felszámolásával teret kell biztosítani a tisztességes piaci verseny számára.

Kiemelt figyelmet szükséges fordítani az ún. adóminimalizáló adózók ellenőrzöttségének növelésére, mivel gyakori, hogy az adózók nem közvetlenül, jogosulatlan adó-visszaigényléssel károsítják meg a költségvetést, hanem fiktív számlák befogadásával csökkentik adófizetési kötelezettségüket. A költségvetés védelme érdekében különösen indokolt az adófizetési kötelezettségüket folyamatosan minimalizáló, nagy áfa adóteljesítményű adózók – a kockázat felmerülését követő mihamarabbi – vizsgálata annak céljából, hogy a káros tevékenység végzésére minél rövidebb ideig, minél kisebb volumenben kerülhessen sor.

Az adókikerülésre irányuló értékesítési láncolatok feltárása érdekében az Európai Közösség tagországaiból érkező kontroll adatok felhasználásával továbbra is hangsúlyozottan kell vizsgálni a tagországok vállalkozásaival folytatott kereskedelmi ügyleteket. Kiemelt figyelmet kell fordítani azon adózókra, amelyek jelentős nagyságrendű Közösségen belüli kereskedelmet folytatnak, a forgalomhoz képest nagy összegű negatív VIES eltérés mellett. Törekedni kell a TANÁCS 2010. október 7-i, a hozzáadottérték-adó területén történő közigazgatási együttműködésről és csalás elleni küzdelemről szóló 904/2010/EU RENDELETE X. fejezete szerinti együttműködés keretében kapott (EUROFISC) jelzések maximális kihasználására, továbbá a nemzetközi információcsere keretében rendelkezésre álló adatok jobb hasznosítására. Fontos a harmadik országgal kapcsolatos export-import ügyletek folyamatos ellenőrzése is.

Az adózás szabályainak fentiek szerinti, súlyos megsértését tapasztalva a jövőben is indokolt a vizsgálati kör kiterjesztése, szükség esetén központosított vagy más országok adóhatóságaival közös ellenőrzések lefolytatása. Az ilyen típusú visszaélések esetén fokozottan élni kell azon lehetőséggel, hogy a NAV adóztatási- és vámszerve – feladatkörében eljárva – kölcsönösen megismerheti és felhasználhatja a másik szerv által, a tevékenységével összefüggésben kezelt adatokat.

Kiemelt célkitűzés a kockázatelemzéssel feltárt szervezett csalási konstrukciókban résztvevő vállalkozások és az azokat irányító, haszonhúzó magánszemélyek együttes ellenőrzése a bűnügyi szakterület bevonásával.

Jogszabályváltozásra tekintettel az általános forgalmi adó vizsgálatok körében a személygépkocsi és egyéb jármű bérbeadása után áthárított előzetesen felszámított adóra vonatkozó levonási tilalom feloldása következtében kiemelt figyelemmel vizsgálандó az üzleti, illetőleg magáncélú használat.

A társasági és osztalékadót érintő utólagos ellenőrzések keretében továbbra is hangsúlyos a kapcsolt vállalkozások közötti ügyletek, a transzferárak ellenőrzése.

A jövőben is különös figyelmet érdemel, amennyiben jelentős összegű jegyzett tőke emelésre, tőketartalék bejelentésre, a vállalkozó érdekeit tartósan szolgáló tulajdoni részesedést jelentő befektetés (különösen üzletrész) vásárlására vagy értékesítésére került sor. Vizsgálati szempontként szolgálhat a társasági adó ellenőrzések során a jelentős összegű befektetett eszköz (kiemelten az ingatlanok) megszerzése. Az ellenőrzésnek fokozott gondossággal kell eljárnia, ha a vállalkozás a tulajdoni részesedést jelentő befektetésekre nagy összegű értékvesztést, a befektetett eszközökre nagy összegű, esetleg terven felüli értékcsökkenést, értékvesztést számolt el. A társasági adó vizsgálatok tekintetében kiemelt érdek fűződik az állami támogatások és más – elsősorban közösségi – források felhasználásának vizsgálatához.

Az adómegállapítás iránti kérelemben foglalt tények teljesülésének vizsgálata jelenti az adóhatóság feladatát a feltételes adómegállapítással érintett adózók körében végzett ellenőrzéseknél.

A fejlesztési adókedvezmény igénybevétel feltételeinek teljesítését – a jogszabályi előírásoknak megfelelően – az adóhatóság az első igénybevételt követő harmadik, illetve negyedik adóév végéig legalább egyszer ellenőrizni köteles. Fontos a beruházási adókedvezmény ellenőrzése is, különös figyelemmel az adókedvezménnyel érintett időszak jogszabályban meghatározott lezárulására.

A társasági adó adónemben végzett utólagos ellenőrzések körében a vizsgálati szempontok között kiemelten indokolt számításba venni a kutatás-fejlesztés alapján történő adóalap csökkentés, illetve annak jogalapjának vizsgálatát, másrészt a fejlesztési tartalék képzése szabályszerűségének ellenőrzését.

A jövőben is indokolt a jövedelem -(nyereség-) minimumot el nem érő jövedelmet (nyereséget) bevalló egyéni és társas vállalkozások által kimutatott adóalapok valódiságának ellenőrzése és azon vállalkozások ellenőrzése, amelyek több évben is a jövedelem -(nyereség-) minimum utáni adókötelezettség teljesítését vállalták.

Hangsúlyos az innovációs járulék tekintetében lefolytatott vizsgálatok szerepe, különös tekintettel azon rendelkezésre álló vizsgálati tapasztalatokra, miszerint a járulék kötelezettség csökkentésére számos esetben olyan jogcímen kerül sor, amely nem felel meg a törvényi előírásoknak.

Vizsgálni szükséges a biztonságos és gazdaságos gyógyszer- és gyógyászatisegédeszköz-ellátás, valamint a gyógyszerforgalmazás általános szabályairól szóló törvény szerinti kutatásfejlesztési tevékenység után igénybe vehető engedmények érvényesítésének jogszerűségét.

A társadalombiztosítás pénzügyi alapjait illető bevételek megrövidítésének megakadályozása érdekében 2012-ben is célkitűzés a kötelezeti kör teljessé tétele, a – legalább minimális járulékalap utáni – járulékfizetési kötelezettség teljesítésének ellenőrzése.

Folytatni kell a fekete foglalkoztatás visszaszorítására irányuló ellenőrzéseket, fókuszálva a visszaéléssel leginkább érintett mezőgazdasági, építőipari szektorra, a személybiztonsági tevékenységet végző, valamint a fuvarozással foglalkozó társaságokra. A be nem jelentett alkalmazott esetében – ennek jogkövetkezményei mellett – az adók és járulékok utólagos megállapítása szükséges. A személy- és vagyonvédelmi tevékenységet végző vállalkozások vizsgálata során tekintetbe kell venni azon – a fekete-, illetve a szürkefoglalkoztatás csökkentése érdekében bevezetett – jogszabályi korlátot, miszerint a személy- és vagyonvédelmi vállalkozás által igénybe vett alvállalkozó a szerződés teljesítése érdekében további alvállalkozóval nem köthet szerződést.

A személyi jövedelemadó ellenőrzések során feltárt szabálytalanságok járulék- és egészségügyi hozzájárulás vonzatának következetes megállapítása a továbbiakban is alapvető fontosságú.

A foglalkoztatás munkajogi, illetve társadalombiztosítási szempontból történő megfelelő minősítése a jövőben is nélkülözhetetlen a helyes adókötelezettség megállapításához, indokolt esetben élni kell a jogviszony adójogi átminősítésének lehetőségével.

A járulék ellenőrzések során figyelembe kell venni a biztosítottak körének szélesítése céljából, illetőleg a járulékalap szélesítése érdekében bevezetett jogszabályi módosításokat. Így figyelmet érdemel a társaság ügyvezetését nem munkaviszony alapján ellátó természetes személy tagok minimális járulékalap utáni járulékfizetés kötelezettsége teljesítésének vizsgálata, az egyes jövedelmek (jubileumi jutalom, végkielégítés, szabadságmegváltás, stb.) vonatkozásában korábban fennálló mentesség megszűnésére tekintettel az egészségbiztosítási-, és munkaerőpiaci járulékfizetési kötelezettség teljesítésének ellenőrzése, valamint a többes jogviszonyban álló biztosított személyt valamennyi jogviszonya vonatkozásában terhelő pénzbeli egészségbiztosítási járulék fizetési kötelezettség vizsgálata. Kiemelt fontosságú a járulék alapoknak az egyes járulékok tekintetében eltérő szabályai megfelelő alkalmazásának figyelemmel kísérése, továbbá a minimális járulékalap havi átlagos számításával kapcsolatos szabály megszűnése tekintetbe vételének vizsgálata.

2012-ben számolni kell a szociális hozzájárulási adó bevezetésével összefüggő ellenőrzési feladatokkal is, az e körben végzett ellenőrzések körében kiemelt figyelmet szükséges fordítani a fizetendő adó megállapításánál figyelembe vett adókedvezmények érvényesítése jogszerűségének vizsgálatára.

Az eltitkolt jövedelmek feltárása érdekében fokozottan kell vizsgálni a magánszemélyek jövedelmeinek és vagyongyarapodásának, illetve életvitelre fordított kiadásainak összhangját, elsődlegesen a működésükre, adózási kapcsolataikra tekintettel jelentős kockázatot hordozó társaságok magánszemély tagjai, – az egyéb ellenőrzések alapján rendelkezésre álló információk szerint – a vállalkozások pénzforgalmi számlájáról jelentős összegű készpénzt felvevő, de annak vállalkozási célú felhasználását igazolni nem képes, az adócsalás gyanús ügyletekkel érintett magánszemélyek, valamint a csőd-, a felszámolási és a kényszertörlési eljárások alá kerülő adózók vagyontát vagy jelentős jövedelmeket eltitkoló magánszemélyek körében.

A bevallásban nagy összegű önálló tevékenységből származó bevételt, és ezzel szemben magas költséget szerepeltető, a jövedelmét minimalizáló magánszemély ellenőrzése során fokozott érdek fűződik a költségek szigorúbb vizsgálatához, a számlák hitelessége és a tevékenységgel történő összefüggés tekintetében egyaránt.

A bevallott adóalapok teljes körűségének vizsgálata célkitűzés a vállalkozási tevékenységet nem folytató magánszemélyeknél is. Ellenőrizendő az adókedvezmények feltételeinek teljesülése, a visszafizetendő adókedvezmények adófolyószámlán történő megjelenése, az adó-visszaigénylések jogszerűsége. A személyi jövedelemadó vizsgálatok során kiemelt vizsgálati szempont a magánszemély által korábban érvényesített, a biztosítás feletti rendelkezési jog gyakorlására tekintettel visszafizetendő adókedvezmény bevallása.

A magánszemély bevallásának, valamint az állami adóhatóság illeték szakterülete nyilvántartási rendszere adatainak összevetése alapján vizsgálni kell a magánszemélyek ingatlanértékesítéseit, a kontroll adatok figyelembe vételével kiszűrhetőek azon magánszemélyek, akik nem teljesítették bevallási kötelezettségüket.

Továbbra is indokolt a magánszemélyeknek jogviszonyuk megszűnésével összefüggésben jutatott, különadó alapot képező bevétel bevallásának és megfizetésének ellenőrzése az érintett magánszemélyeknél.

Új jogszabályi rendelkezésekre tekintettel az állami adóhatóságnak a jövőben számolni kell a bizonytalan adójogi helyzet bejelentésével összefüggésben felmerülő adóellenőrzési feladatokkal is.

A szerencsejátékok tekintetében indokolt a pénznyerő automaták üzemeltetőinél elszámolt bevétel és költség, valamint a foglalkoztatás szabályszerűségének vizsgálata.

A 2012. évben folytatódnak az állami garancia beváltásához kapcsolódó vizsgálatok.

A jogszabályváltozások betartásának fokozott vizsgálata szükséges az adómérték változással érintett adónemek esetében.

Az ellenőrzések során a vizsgálatok hatékonyabb és gyorsabb lefolytatása érdekében indokolt az elektronikus ellenőrzési módszerek előtérbe helyezése.

II. Az ellenőrizendő főbb tevékenységi körök

A 2012. évben ellenőrizendő főbb tevékenységi körök a szolgáltató szektorban:

- nagykereskedelem
(különösen a mezőgazdasági termék ügynöki nagykereskedelme, a gabona, takarmány-, az élőállat- és a hús-, húskészítmény nagykereskedelme);
- közúti áruszállítás;
- raktározás, tárolás;
- vendéglátás;
- munkaerő-piaci szolgáltatás;
- biztonsági, nyomozói tevékenység;
- egyéb személyi szolgáltatás.

Ipari ágazatban:

- hús-, baromfi-hús-készítmény gyártása;
- épületek építése, egyéb építmény építése, speciális szaképítés, különösen bontás.

Mezőgazdaságban:

- növénytermesztés, állattenyésztés és kapcsolódó szolgáltatások.

Kiemelten kell ellenőrizni a

- számítógépes programozással,
- saját tulajdonú, bérelt ingatlan bérbeadással, üzemeltetéssel

foglalkozó vállalkozásokat, amennyiben jövedelmezőségük (eredmény/nettó árbevétel) alacsonyabb, mint az adott térségre, gazdálkodási formára tekintettel megállapított, az alábbiak szerinti táblázatban megjelölt jövedelmezőségi mutató 50 %-a.

Jövedelmezőségi szintek		
Az adózó székhelye	TESZOR kód	
	6201 Számítógépes programozás	6820 Saját tulajdonú, bérelt ingatlan bérbeadása, üzemeltetése
Dél-alföldi régió	15,2 %	27,5 %
Dél-dunántúli régió	21,1 %	29,3 %
Észak-alföldi régió	18,1 %	30,0 %
Észak-magyarországi régió	17,6 %	27,2 %
Közép-dunántúli régió	22,0 %	28,6 %
Közép-magyarországi régió	18,3 %	29,0 %
Nyugat-dunántúli régió	17,1 %	34,8 %

A fenti táblázatban megjelölt tevékenységet végző vállalkozások ellenőrzései során kiemelten kell vizsgálni a nyilvántartások teljes körűségét, az alvállalkozói és egyéb szerződéses kapcsolatok dokumentáltságát, a bevétel- és költségelszámolások valóságtartalmát, a foglalkoztatottak jogviszonyát, az adó- és járulékfizetési kötelezettség teljesítését.

A következő évek adóellenőrzéseit előkészítő adatgyűjtések főbb irányai az alábbiak:

- kiskereskedelem, különösen a dísznövény, vetőmag, műtrágya, hobbiállat-eledel kiskereskedelme, valamint a csomagküldő, internetes kereskedelem;
- jogi, számviteli, adószakértői tevékenység;
- a magánrendelőkben végzett járóbeteg-ellátás, fogorvosi ellátás, valamint az egyéb humán-egészségügyi ellátás.

III. Az ellenőrzési típusok tervezett arányszámai

a)	bevallások utólagos vizsgálatára irányuló ellenőrzések (ideértve az egyszerűsített ellenőrzéseket is) Ebből	61,5 %
	- legnagyobb adóteljesítményű adózók ellenőrzései	8,5 %
	- legnagyobb adóteljesítményű adózók körébe nem tartozó adózóknál végzett, az általános forgalmi adó adónemre is kiterjedő utólagos vizsgálatok	12,0 %
	- vagyongyarapodási vizsgálatok	5,4 %
	- bevallás kiegészítése alapján elrendelt ellenőrzések	0,1 %
	- kiutalás előtti ellenőrzések	7,3 %
	Ebből általános forgalmi adó adónem vizsgálatok	6,1 %
	- átalakuló, tevékenységüket kezdő, a csőd, felszámolási, kényszerszünetelési eljárás alapján vagy egyéb módon megszűnő vagy tevékenységüket jogutód nélkül megszüntető vállalkozások ellenőrzései	12,0 %
b)	állami garancia beváltásához kapcsolódó ellenőrzések	0,2 %
c)	egyed adókötelezettségek teljesítésére irányuló ellenőrzések	28,3 %
d)	adatok gyűjtését célzó ellenőrzések	9,5 %
e)	ellenőrzéssel lezárt időszakra vonatkozó ismételt ellenőrzések	0,2 %
f)	egyéb Art.-on kívüli ellenőrzések (pl. 1+1 %, szerencsejáték, lakáscélú támogatás ellenőrzése)	0,3 %
	Összesen	100,0%

B)**A vámszerv ellenőrzési feladatai*****I. Vámigazgatási szakterület*****1. A vámigazgatási szakterület ellenőrzési irányai**

A TANÁCS 2913/92/EGK RENDELETE (a továbbiakban: Közösségi Vámkódex) előírásai alapján vámellenőrzés alatt a vámhatóság által végrehajtott egyedi intézkedések összességét kell érteni, amelyeket abból a célból végeznek, hogy biztosítsák a Közösség vámterülete és harmadik országok között mozgó áruk beléptetésére, kiléptetésére, továbbítására, átszállítására és meghatározott célra történő felhasználására, valamint a nem közösségi vámjogi helyzetű áruk jelenlétére vonatkozó vámszabályok és egyéb jogszabályok helyes alkalmazását. Ezen intézkedések körébe tartozik különösen

- a) az áru megvizsgálása,
- b) a vámáru-nyilatkozatban feltüntetett adatok ellenőrzése,
- c) az elektronikus vagy papíralapú írott okmányok meglétének és hitelességének ellenőrzése,
- d) a vállalkozások elszámolásának és egyéb nyilvántartásainak megvizsgálása,
- e) a szállítóeszközök átvizsgálása,
- f) a poggyász, illetve a személyek által szállított vagy rajtuk lévő egyéb áru átvizsgálása,
- g) hivatalos vizsgálatok lefolytatása és egyéb hasonló intézkedések megtétele.

A nem közösségi áruk vámeljárási tekintetében figyelembe kell venni, hogy a vámfizetési kötelezettséget – és fő szabály szerint a nem közösségi adókat és díjakat is – a vámhatóság kivetéssel állapítja meg, illetve azokban az esetekben, ahol fizetési kötelezettség nem keletkezik, de biztosítási kötelezettség fennáll, az is egyedileg kerül megállapításra.

A vámellenőrzés csoportosításának egyik szempontja, hogy a vámhatóság áru- vagy ügylet specifikus vizsgálatokat végez. Az áru specifikus vizsgálatok jellemzője, hogy azokat elsősorban a vámeljárási alá vonás alkalmával, folyamatba építve kell elvégezni, hiszen az áruk lényeges jellemzőinek – fajta, minőség, mennyiség, tarifális besorolás, származás, stb. – megállapítása fizikai vizsgálat útján történik. Ezzel ellentétben, az ügyletek vizsgálata az adós és az ügylethez kapcsolódó egyéb érintettek számviteli nyilvántartásai és bizonylatai, üzleti levelezései, szerződésai stb. alapján, adminisztratív módon, jellemzően az ügyletek lezárultát követően, utólag történik.

Az előbbiekből alapján a NAV vámszerve által foganatosított, a vámigazgatási szakterületen alkalmazott ellenőrzések lehetnek:

1. Vámeljáráshoz kapcsolódó ellenőrzések, ezen belül
 - a) a vámeljárási folyamatába építettek (főként áru specifikus), illetőleg
 - b) az áru kiadását követően végzett, utólagos jellegűek (jellemzően ügylet specifikus):
 - i) a Közösségi Vámkódex 78. cikke alapján lefolytatott, a vámáru-nyilatkozatok felülvizsgálatára irányuló (egyedi) ellenőrzések, továbbá
 - ii) a közösségi vámjog végrehajtásáról szóló 2003. évi CXXVI. törvény (a továbbiakban: Vámtörvény) 1. § (3) bekezdés 7. pontja szerinti, a vámellenőrzés alá eső külkereskedelmi tevékenység felülvizsgálatára irányuló (átfogóbb jellegű) utólagos ellenőrzések.
2. Vámhatóság által engedélyezett tevékenységekhez kapcsolódó ellenőrzések, melyek során a vámhatósági tevékenységi engedélyek kiadásához szükséges, illetőleg a kiadott engedélyben foglalt kötelezettségek betartását vizsgálja. E vizsgálatok is tovább bonthatók
 - a) a tevékenység vizsgálatára irányuló, vámeljáráshoz, illetőleg konkrét szállítmányhoz nem kapcsolható, valamint
 - b) folyamatba épített, egy-egy vámeljáráshoz vagy szállítmányhoz kapcsolható ellenőrzésekre.

2. Vámeljárási folyamatba épített ellenőrzési irányok

A vámellenőrzések kapcsán kiemelendő, hogy 2011. január 1-jétől a Közösség vámterületére beszállított valamennyi árura vonatkozó belépési gyűjtő vámáru-nyilatkozat alapján a beléptető vámhivatal biztonsági és védelmi célú kockázatelemzést végez, melynek eredményét a Behozatali Ellenőrző Rendszerben regisztrálja, adott

esetben a tagállamokkal megosztja. A biztonsági és védelmi célú kockázatelemzés lehetőségével biztosítani kell, hogy a kockázatosnak ítélt szállítmányok ellenőrzésre történő előzetes kiválasztása, ezáltal a gyorsabb és célzottabb vámellenőrzése már a határátlépéshez kapcsolódóan megtörténhessen.

Az áruk kiszállításához kapcsolódóan benyújtott vámáru-nyilatkozat, vagy ennek hiányában a kilépési gyűjtő vámáru-nyilatkozat adatai alapján az illetékes vámhivatal szintén elvégzi a biztonsági és védelmi célú kockázatelemzést, eredményét a Kiviteli ellenőrző Rendszerben regisztrálja, adott esetben megosztja a tagállamokkal, támogatva ezáltal a célzott és gyors vámellenőrzést.

A biztonsági és védelmi kockázatelemzés elvégzése után, az áruk vám elé állítását követő vámellenőrzés fontos elemét képezi az okmányvizsgálat és az áruvizsgálat, mely során a papír alapú normál eljárásoknál, az egyszerűsített vámeljárásknál, az e-vámeljárársban és a könnyített eljárásban egyaránt kialakításra kerültek azok az ellenőrzési metodikák, amelyeket az eljárások során figyelembe kell venni és végre kell hajtani.

A központi kockázatkezelés- és kockázatelemzési tevékenységgel párhuzamosan, a helyi kockázatok figyelembe vételével, az alapeseti vámeljárársokat végző vám- és pénzügyőri igazgatóságok havi gyakorisággal a vámeljárársok legkevesebb 1 %-át – a vámszerv forgalmi adatainak figyelembe vételével, ide értve a papíralapú és elektronikus vámeljárársokat egyaránt – kötelesek felülvizsgálni, jog- és szakszerűségi szempontokból. A revíziónak a vámáru-nyilatkozatok és mellékleteik vizsgálatán túl a kapcsolódó vámszakmai adatbázisokban feldolgozott információk összevetésére is ki kell terjednie.

3. Az áru kiadását követően végzett, utólagos jellegű ellenőrzések irányai

A vámeljárársok egyszerűsítése és gyorsítása érdekében tett európai uniós és nemzeti törekvések abba az irányba mutatnak, hogy – az elektronikus vám és az egyszerűsített eljárások térnyerésével egyidejűleg – az ellenőrzések területén az alapeseti vámeljárársok folyamatából egyre inkább az utólagos jellegű ellenőrzésekre helyeződnek a hangsúly.

A Vámtörvény 7/B. § (1) bekezdése szerinti, 2012. évi vám utólagos ellenőrzési terv az aktuális gazdasági folyamatokra, a vámpolitikai célkitűzésekre, a jogszabályváltozásokra, a költségvetési bevételi érdekeket leginkább sértő magatartásformákra, a vámbevétel szempontjából legnagyobb kockázatot jelentő vámeljárársokra, az ezekkel kapcsolatos kockázati területek minél szélesebb körű feltárására tekintettel került összeállításra. Fő szempont volt, hogy a tervezett ellenőrzések minden valószínűség szerint a legnagyobb kockázatot képviselő gazdálkodókat és ügyleteket vegyék célba, ugyanakkor ésszerű mértékben a közepes, illetve alkalmasszerűen a kis kockázatot jelentő piaci szereplőkre is terjedjenek ki. Emellett, a tervezett ellenőrzések egy része szűrőpróbaszerűen, azaz az egyedi kockázatok figyelembevétele nélkül került kijelölésre annak érdekében, hogy tudatosítható legyen a piaci szereplőkben: bármikor ellenőrzés alá vonhatók, függetlenül attól, hogy milyen a kockázati megítélésük a helyi és területi vámszerveknél.

Az utólagos ellenőrzések elsődleges célja a prevenció, azaz a vámellenőrzés alá eső külkereskedelmi tevékenységet folytató piaci szereplők tevékenységének jogszerű irányba terelése. Emellett kiemelt cél Magyarország központi költségvetését és az európai uniós büdzsét jogszerűen megillető bevételek minél magasabb szintű biztosítása, az alapeljárársok során esetlegesen meg nem fizetett összegek utólagos beszédésével. Az előbbiek megvalósulása érdekében, az utólagos ellenőrzések során – különösen – vizsgálni szükséges az áruk vámellenőrzés alá helyezésének megtörténtét, a vámáru-nyilatkozatokban megadott adatok pontosságát és teljességét annak megállapítása végett, hogy a piaci szereplők az áruk bejelentésére, illetve az információk megadására vonatkozó kötelezettségeiknek megfelelő időben, helyesen és teljes mértékben eleget tettek-e, a vámeljárársokra vonatkozó szabályokat helyesen értelmezték és alkalmazták-e, a gyártási és/vagy feldolgozó műveletek megfelelnek-e a használatban lévő engedélyeknek vagy jóváhagyásoknak.

A vám utólagos ellenőrzések 2012. évi főbb ellenőrzési irányai:

- az áruosztályozás jogszerűségének vizsgálata;
- az antidömping, vagy kiegyenlítő vám intézkedések helyességének, teljes körűségének vizsgálata;
- a Meursing kódok alkalmazásának és helyességének vizsgálata;
- a vámtarifaszámokhoz tartozó kiegészítő kódok alkalmazásának vizsgálata;
- a vámérték helyességének, kimunkálásának vizsgálata (ezen belül kiemelt figyelemmel a vámérték növelő tényezőkre);
- a vámentes vámeljárársok vizsgálata (a meghatározott feltételek teljesülésének ellenőrzése);
- a textil- és ruházat, cipő- és lábbeli termékek importjának fokozott ellenőrzése;

- a legnagyobb behozatali irányú forgalmat bonyolító gazdálkodók ellenőrzése;
- az export vám eljárások ellenőrzése;
- a meghatározott célú felhasználás szabályainak ellenőrzése;
- az újrabehozatali vám eljárást indítványozó gazdálkodók ellenőrzése;
- az egyszerűsített eljárásban vámkezelhető gazdálkodó kör ellenőrzése.

Míg az előzőekben ismertetett ellenőrzés típus egy átfogóbb ellenőrzést jelent, addig a Közösségi Vámkódex 78. cikke – az áru kiadása után – a vámáru-nyilatkozatok egyedi felülvizsgálatára irányuló ellenőrzések lefolytatásának lehetőségét teremti meg. A vámhatóság azért, hogy meggyőződjön a vámáru-nyilatkozatban szereplő adatok pontosságáról, ezen ellenőrzés keretében (is) megvizsgálhatja az érintett áruval kapcsolatos import vagy export műveletekre, vagy az ezt követő, ezen árukat érintő kereskedelmi ügyletekre vonatkozó adatokat és kereskedelmi okmányokat.

4. A vám utólagos (jellegű) ellenőrzések tervezett arányszámai

A vámellenőrzés alá eső külkereskedelmi tevékenységet bonyolító gazdálkodói kör nagyságára figyelemmel, a preventív hatás biztosítása érdekében éves szinten minimum ezer – kockázatelemzéses kiválasztáson alapuló – gazdálkodót érintő utólagos jellegű ellenőrzés lefolytatása szükséges. Ennek kb. egyharmada a Vámtörvény 1. § (3) bekezdés 7. pontja szerinti utólagos ellenőrzés lefolytatásával tervezett; a fennmaradó kétharmad rész vám eljárásainak utólagos jellegű ellenőrzésére a Közösségi Vámkódex 78. cikke alapján lefolytatandó, a vámáru-nyilatkozatok egyedi felülvizsgálatára irányuló ellenőrzések keretében kerül sor.

5. Engedélyezett tevékenységekhez kapcsolódó ellenőrzések

Az engedélyezés során a vám szerv a kérelmező működési folyamatait, illetőleg a végzendő tevékenységet, a hozzá kapcsolódó nyilvántartásokat vizsgálja meg.

Az engedélyezéshez szükséges feltételek folyamatos meglétét, valamint az engedélyben foglalt kötelezettségek maradéktalan betartását a vámszervek az engedély érvényességi ideje alatt bármikor vizsgálhatják. A vizsgálatok mélységét és gyakoriságát az engedélyekkel összefüggésben, az engedélyező vám szerv által végzett kockázati értékelés határozza meg. A magasabb kockázatúnak értékelt engedélyesek esetében elvárás, hogy az engedélyező vám szerv évente legalább egy alkalommal végezzen vizsgálatot az engedélyezéshez szükséges feltételek megléte, illetőleg az engedélyben foglalt kötelezettségek maradéktalan betartása tárgyában. Minimális kockázatúnak minősített tevékenység esetében is elvárás, hogy az említett tárgykörben is legalább háromévente egy vizsgálat kerüljön lefolytatásra. Kivételt képeznek ez alól az előírás alól a tevékenységüket vámjogi egyszerűsítésekre vonatkozó engedélyezett gazdálkodói tanúsítvánnyal (AEOC vagy AEOF) végző gazdálkodók, akiknél az engedélyezéshez szükséges feltételek meglétét, valamint az engedélyben foglalt kötelezettségek maradéktalan betartását a tanúsítvány újbóli értékelésével egyidejűleg kell elvégezni.

Az engedély megadását követően kerülhet sor a folyamatba épített vizsgálatokra, melyet az engedélyező vám szerv által előírtak alapján az engedélyes által tett, az áruk érkezéséről szóló bejelentések alapján végeznek el.

II. Jövedéki szakterület

1. Ellenőrzési irányok jövedéki igazgatási jogkörben

A NAV vámszervének kiemelt feladata az önkéntesen jogkövető magatartást tanúsító gazdálkodók, adóalanyok tevékenységének a hatósági kontroll útján történő támogatása, a kötelezettségeiket nem megfelelően teljesítő piaci szereplők kiszűrése, tevékenységüknek legális mederbe történő terelése és a feketegazdaság visszaszorítása.

A NAV vámszerve által foganatosított intézkedéseknek és végrehajtott ellenőrzéseknek elsődleges célja a gazdaság védelme és a versenysemlegesség biztosítása.

Az ellenőrzésre történő kiválasztás során alkalmazni kell a kockázatkezelés eszközét, melyet indokolt folyamatosan fejleszteni, kihasználva a felderítési tevékenységet támogató hazai és nemzetközi informatikai rendszerek adta lehetőségeket. A vámszakmai ág eredményes felderítő tevékenységének elősegítése érdekében az informatikai rendszerek széleskörű használata, az abban rejlő információk kiaknázása és azok gyakorlati ellenőrző tevékenységben való napi szintű felhasználása kiemelkedő jelentőséggel bír.

Az ellenőrzés célterületeiként a központi költségvetési bevételek befolyását közvetlenül veszélyeztető cselekmények kiszűrése, az adózatlan jövedéki termékek – a cigaretta, az alkohol, az üzemanyag, különös tekintettel az egyéb bejelentési kötelezettség alá eső ásványolajokra – illegális forgalmának visszaszorítása, az adóelkerülés érdekében az adómentes termékekkel (a természetes személyek által adómentesen előállított sör, egyéb bor, pezsgő és párlat) történő visszaélések megakadályozása, felderítése, a jövedéki termékek illegális forgalmazásának felderítése képez prioritást.

2. Jövedéki ellenőrzések végrehajtása jogsértések felderítése és visszaszorítása érdekében

A jövedéki adóról és a jövedéki termékek forgalmazásának különös szabályairól szóló 2003. évi CXXVII. törvény (a továbbiakban: Jöt.) 2012. január 1-jétől lehetőséget biztosít sör, egyéb bor, pezsgő (a továbbiakban: együtt: erjesztett italok) természetes személy által évi 1000 liter mennyiségben történő adómentes előállítására bejelentési kötelezettség mellett.

Az erjesztett italok, valamint a magán- és bérfőzés keretében előállított párlat illegális kereskedelmi forgalmazásának felderítése érdekében a vámhatóság elsősorban közúton, közterületen, alkalmi rendezvényeken (piacokon, vásárokon) és nem jövedéki engedélyes kereskedők telephelyein hajt végre jövedéki ellenőrzéseket.

Az előzőekben említett erjesztett italok előállításához kapcsolódóan a Jöt. 111. § (6) bekezdése értelmében az alapanyagul szolgáló cukortermékek fokozott jövedéki ellenőrzését szükséges végrehajtani a lehetséges visszaélések (pl. cukorcefre, hamis bor, egyéb bor előállítása) megakadályozása, felderítése érdekében a cukortermékek forgalmazását végző kereskedőknél, különös tekintettel azokra a cukorterméket felhasználó személyekre, akik jövedéki terméket is állítanak elő.

A Jöt. 2012. január 1-jétől hatályos 62/A. §-a szerinti bejelentési kötelezettség teljesítésének ellenőrzése mellett a NAV vámszerve a NAV Szakértői Intézet bevonásával közúton, üzemanyagtöltő állomásokon és végfelhasználóknál végzett jövedéki ellenőrzések keretében a bejelentési kötelezettség alá eső ásványolajtermékek, üzemanyagok vizsgálatát végzi, illetve ezen termékek felhasználási céljának megvalósulását ellenőrzi.

A 2012. évben a NAV vámszerve a jövedéki ellenőrzési tevékenység fokozását tervezi az előző évhez képest.

A 2012-ben tervezett jövedéki ellenőrzések fő irányvonalai:

- rendszeres, időszakos, illetve alkalmi rendezvények (elsősorban piacok és vásárok), pályaudvarok ellenőrzése jogellenesen forgalmazott dohánygyártmányok, alkoholtermékek felderítése érdekében,
- harmadik országos határátkelőhelyeken a cigaretta-, alkohol-, és üzemanyag- csempészet felderítése érdekében a teher és személyforgalomban végzett ellenőrzések,
- az ukrán, a szerb zöldhatáron lebonyolított cigaretta-, alkohol-, és üzemanyag- csempészet felderítése és visszaszorítása,
- határátkelőhelyen az üzemanyag turizmus visszaszorítása, a belföldön vám- és adómentes üzemanyag illegális forgalmazásának, felhasználásának megelőzése, felderítése érdekében végzett ellenőrzések,
- egyéb bejelentési kötelezettség alá eső ásványolaj szállításának, felhasználásának ellenőrzése közúton, illetve a forgalmazók, felhasználók telephelyén,
- közúti ellenőrzések lefolytatása a fő- és mellékútvonalakon, valamint a hidak, kompok felhajtóinál, az ásványolaj szállítmányok ellenőrzése, továbbá a jogellenesen forgalomba hozott dohánygyártmányok, alkoholtermékek felderítése érdekében,
- üzemanyagtöltő állomások mintavétellel egybekötött ellenőrzése,
- PB gázzal kapcsolatban elkövetett jogsértések felderítésére irányuló ellenőrzések (illegális PB gáz palacktöltés ellenőrzése, be nem jelentett mozgóboltok közúti ellenőrzése),
- cukortermékek ellenőrzése a cukortermékek forgalmazását végző kereskedőknél, a cukorterméket felhasználó gazdálkodóknál,
- nem jövedéki engedélyes kereskedők (vendéglátó-ipari egységek) ellenőrzése az erjesztett italok, valamint a magán- és bérfőzés keretében előállított párlat illegális kereskedelmi forgalmazásának felderítése ellenőrzése érdekében, továbbá az adózás alól elvont egyéb jövedéki termékek felderítése, forgalmazásuk visszaszorítása érdekében,
- az idegenforgalom szempontjából frekvenciált földrajzi területeken (Balaton part, stb.), és rendezvényeken (nagy tömeget vonzó fesztiválok, stb.) szezonális időszak alatt végrehajtott ellenőrzések,
- nyugta- és számla kibocsátási kötelezettség ellenőrzése a jövedéki termékkel kapcsolatban lefolytatott próbavásárlások során.

3. Hatósági felügyelet keretében végzett ellenőrzések fő irányai

A 2012. évben tervezett hatósági felügyelet keretében történő ellenőrzések fő irányvonalai:

- helyszíni, eseti vizsgálatok lefolytatása az adóraktárakban, adómentes felhasználók üzemében,
- engedélyezési feltételek fennállásának, változás bejelentési kötelezettség teljesítésének vizsgálata,
- mérő- és tárolóeszközök hitelesítéseinek vizsgálata,
- termékmérleg havi zárások és egyéb, jogszabály által vezetni rendelt nyilvántartások vizsgálata,
- termelési folyamatok ellenőrzése,
- adatszolgáltatási kötelezettségek teljesítésének ellenőrzése,
- be- és kitárolási bizonylatok ellenőrzése, és a vezetni rendelt nyilvántartásokkal, valamint a Jövedéki Árumozgási- és Ellenőrző Rendszer adataival történő összevetése,
- indokolt esetben folyamatos jelenléttel és vizsgálattal gyakorolt hatósági felügyelet elrendelése,
- a közösségi adófelfüggesztési eljárásban szállított jövedéki termékek belföldi nyomonkövetése,
- jövedéki biztosítékok figyelemmel kísérése,
- a keletkezett adófizetési kötelezettség teljesülésének vizsgálata.

4. Jövedéki adóellenőrzéshez kapcsolódó feladatok fő irányai

Az adóellenőrzések legfontosabb célja a jogszabályok előírásainak betartására irányuló folyamatos figyelem, a megállapított adó helyességének kontrollja, a jogszabálysértések és a helytelenül megállapított adó feltárása.

A jogosulatlan visszaigénylések feltárása a kockázatelemzéshez kapcsolódó célirányos kiválasztás alapján a kiutalás előtti ellenőrzés fokozásával érhető el. A kiutalás előtti ellenőrzések célja a jogosulatlan adó-visszaigénylések megakadályozása, az eljáró igazgatóság gyors reagálását követelve mind a kockázatos adózók kiválasztása, mind az ellenőrzések megvalósítása tekintetében. A vizsgálatra történő kiválasztásnál nagy mennyiségű információt kell rövid idő alatt áttekinteni, amely az informatikai eszköztár intenzív kihasználásán túl megköveteli, hogy az adott visszaigénylési terület speciális jellemzőivel kapcsolatosan az eljáró igazgatóság rendelkezésére álló adatokat, nyilvántartásokat és az ellenőrzési tapasztalatokat megfelelően hasznosítsa.

Az előzőek alapján a 2012. évben tervezett jövedéki adóellenőrzések fő irányvonalai:

- a jogszabályban meghatározott jövedéki adókötelezettségeket nem teljesítő vagy megsértő adózók feltérképezése és ellenőrzése,
- adóellenőrzésre történő kiválasztás többlépcsős kockázatelemzésre (a jövedéki ellenőrzések és a hatósági felügyeleti ellenőrzések adatainak és tapasztalatainak figyelembevétele, helyi sajátosságok alapján kialakított kockázati profilrendszer használata, kapcsolódó ellenőrzések tapasztalatainak kiértékelése, más szakterületek információinak felhasználása, korábbi adóellenőrzések megállapításainak figyelembevétele, súlyozási szempontrendszer alkalmazása) alapozottan,
- a jövedéki adó tekintetében benyújtott adó visszaigénylések/visszatérítés esetében a jogosulatlan visszautalások megakadályozása,
- az adótudatosság erősítése érdekében fokozott prevenció, az adókikerülő magatartások, a fiktív értékesítési láncolatok, a ténylegesen nem működő, vagy indokolatlanul veszteséget kimutató vállalkozások – kockázatelemzésre alapozott – feltérképezése,
- a vizsgálati célok és irányok figyelembevételével működtetett központi kiválasztás mellett a regionális főigazgatóságok figyelemmel kísérik a régió illetékességi területén tapasztalt, kockázatot jelentő gazdasági folyamatokat és adózói magatartásokat,
- a vizsgált adóalanyoknál a jogszabályváltozások betartásának, azok hatásának figyelemmel kísérése,
- a korábbi évek ellenőrzési tapasztalatait, illetve a jogszabályváltozások kapcsán a leginkább érintett területek vizsgálata.

Az adóellenőrzési fajták tervezett irányszámai: a bevallások utólagos vizsgálatára irányuló ellenőrzés (az adózás rendjéről szóló 2003. évi XCII. törvény (a továbbiakban: Art.) 87. § (1) bekezdés a) pont szerinti) 90 %, míg az egyes adókötelezettségek teljesítésére irányuló (Art. 87. § (1) bekezdés c) pont szerinti) és az adatok gyűjtését célzó, illetőleg egyes gazdasági események valóságának vizsgálatára irányuló (Art. 87. § (1) bekezdés d) pont szerinti) ellenőrzés együttesen 10 %.

5. Az ellenőrzések tervezett arányszámai

Típus	Arány (%)
összes ellenőrzés (nem tartalmazza a harmadik országos határátkelőhelyen végzett ellenőrzéseket)	100,00
jövedéki ellenőrzés	92,85
hatósági felügyelet keretében végzett ellenőrzés	5,35
egyéb ellenőrzési tevékenység keretében végzett ellenőrzések (pl. nem jövedéki termékre próbavásárlás, árueredet ellenőrzés, foglalkoztatotti ellenőrzés, szerencsejáték ellenőrzés)	1,67
adóellenőrzés	0,13

III. Környezetvédelmi és környezetgazdálkodási szakterület

1. A környezetvédelmi termékdíj adóellenőrzések irányai

A 2012-es év ellenőrzésének fókuszában a 2012. január 1-je előtti kötelezettségek ellenőrzése áll. A tárgyév első félévében a 2012. január 1-jétől hatályos szabályok ellenőrzésére abban az esetben kerül sor, ha az Art. értelmében kötelező az adóellenőrzést lefolytatni, vagy ha az ügy összes körülménye – különös tekintettel az adózó személyében vagy az adótevényt alapját képező ügyletben rejlő adókockázatra – az ellenőrzés lefolytatását halaszthatatlanná teszi.

Az új kötelezettségek önkéntes teljesítéséhez a vámhatóság nem csak tájékoztatási tevékenységével igyekszik hozzájárulni, hanem a termékdíj törvényben biztosított – elsődlegesen az újonnan kötelezetté váló gazdálkodói kör felmérése, illetve a korábban a kötelezettek körébe tartozó, azonban az új szabályozás következtében a körből kikerülő gazdálkodók megfelelő önkéntes jogkövetésre való ösztönzése, az átmeneti szabályok betartatása céljából végzett – hatósági ellenőrzések eszközével is élni fog.

A 2012. évben a vámhatóság tervszerűen végrehajtandó környezetvédelmi termékdíj adóellenőrzéseinek prioritást élvez a költségvetési bevételi érdekeket leginkább veszélyeztető jogsértések, adókikerülési módok minél szélesebb körű feltárása, és ezáltal az adóhiány realizálása. Erre tekintettel a környezetvédelmi termékdíj adóellenőrzéseket a 2012. évben elsődlegesen az alábbi kiemelt vizsgálati területek/témák irányában kell lefolytatni:

a) termékpályák:

- egyéb kőolajtermék;
- reklámhordozó papír;
- csomagolás;
- elektromos, elektronikai berendezés;

b) a fizetési kötelezettség mértékét érintő területek:

- a legtöbb termékdíjat fizető gazdálkodók;
- a termékdíjas jogszabályok szerinti visszaigénylés;

c) a termékdíj fizetésre kötelezett személyek:

- egyéni mentességgel rendelkezők;
- átvállalók;
- első belföldi forgalomba hozók, gyártók, bérnyártók;
- Magyarországon kívül, de az Európai Közösség területén belül vámeljárást kezdeményező belföldi székhelyű kötelezettek.

d) egyéb:

- képviseleti szabályok;
- többszöri telephely-/székhelyváltoztatást bejelentő kötelezettek,
- átalakuló, kezdő/megszűnő vállalkozások.

A 2012. évre adóellenőrzési tervben meghatározott, az Art. 87. § (1) bekezdés a), c), és d) pontja szerinti ellenőrzések aránya akként alakul, hogy az átfogó vizsgálatokra vonatkozóan a 2012. évi adóellenőrzési terv a bevallás utólagos vizsgálatára irányuló adóellenőrzéseket 60 %-ban, az adatok gyűjtésére, illetve az egyes adókötelezettségek teljesítésére irányuló ellenőrzéseket 40 %-ban rögzíti. A bevallás utólagos vizsgálatára irányuló

adóellenőrzéseken belül 60 %-ban a központi kockázatelemzés és a helyi kockázatelemzés alapján kockázatosnak ítélt kötelezettek, míg a fennmaradó részben a helyi kockázatelemzés alapján kiválasztott adózók ellenőrzése a cél.

2. Az energiaadó ellenőrzésének irányai

Az energiaadó vonatkozásában – kihasználva a vámhatóság és az állami adóhatóság 2011-ben végrehajtott integrációjából származó előnyöket is – az eddigi gyakorlattól eltérően nem csak helyi, illetve regionális szintű, hanem központi kockázatelemzés is segítette az ellenőrzési tevékenység megtervezését. Az ellenőrzési tevékenység tehát az energiaadó vonatkozásában is célzott kiválasztási rendszerek alkalmazásán alapul, melyben a központosított kockázatelemzés előnyeinek kiaknázása mellett továbbra is biztosítani kell a regionális és helyi szintű kockázatelemzések és azok eredményeinek figyelembe vételét. Tekintettel az energiaadó azon sajátosságára, hogy mind az adózói kör, mind az adótárgyak jól körülhatárolhatók, éves bontásban szemlélve is stabilnak mondhatók, az ellenőrzési terv elkészítése során különös figyelemmel kellett lenni a korábbi ellenőrzésekből levonható tapasztalatokra.

2012. évben prioritást élvez a költségvetési bevételi érdekeket leginkább veszélyeztető jogsértések, adókikerülési módok minél szélesebb körű feltárása, és ezáltal az adóhiány realizálása. Erre tekintettel az adóellenőrzéseket a 2012. évben elsődlegesen az alábbi kiemelt vizsgálati területek/témák irányában kell lefolytatni:

- levonási, visszaigénylési jogcímek igénybe vételének indokoltsága;
- energiakereskedői, illetve energiatermelői minőségnek megfelelő bevallási gyakorlat vizsgálata;
- az energiaterméket harmadik országból beszerző energiakereskedők adókötelezettségének vizsgálata;
- jelentős forgalmat bonyolító, de tényleges adófizetési kötelezettséget nem vagy csak csekély mértékben bevalló adózók ellenőrzése;
- többszöri telephely-/székhelyváltoztatást bejelentő kötelezettek;
- átalakuló, kezdő/megszűnő vállalkozások.

Az adóellenőrzési terv összeállítása során cél volt, hogy a kívánt ellenőrzési darabszám (Art. 87. § (1) bekezdés a) pontja szerinti ellenőrzések) az energiaadó adóalanyai számának legalább 5 %-át érje el.

3. A népegészségügyi termékadó ellenőrzésének irányai

Az adóellenőrzések elsődleges célja a népegészségügyi termékadóval kapcsolatos adókötelezettségek megtartásának vizsgálata. A vizsgálatoknak ki kell terjednie a termékadó alapjára, a befizetett termékadó összegére, a mentességek jogszerű alkalmazására, a nyilvántartások vezetésének szakszerűségére, valamint az Egészségbiztosítási Alapot jogszerűen megillető, de nem realizálódott bevételek utólagos előírására és beszedésére is.

A népegészségügyi termékadó tekintetében adóellenőrzést 2012. évben célzott kiválasztási rendszerek alapján végez a NAV vámszerve. Az ellenőrzésre történő javaslat és kiválasztás során – a fajsúlyos irányvonal meghatározása mellett – fontos az alanyi kör ellenőrzéssel történő minél szélesebb átfogása, így a célzott kiválasztási rendszerek mellett a véletlenszerű kiválasztás alkalmazása is.

2012. évben a vámhatóság által végrehajtandó népegészségügyi termékadó ellenőrzéseknél prioritást élvez a bevételi érdekeket leginkább veszélyeztető jogsértések, adókikerülési módok minél szélesebb körű feltárása, és ezáltal az adóhiány realizálása. Továbbá fontos szempontot jelent a népegészségügyi termékadóról szóló 2011. évi CIII. törvényben 2012. január 1-jétől bekövetkezett változások összevetése a jogszabály 2011. évben hatályos rendelkezéseivel. Erre tekintettel a népegészségügyi termékadó ellenőrzéseket elsődlegesen az alábbi kiemelt vizsgálati területek/témák irányában kell lefolytatni:

- a) adóköteles termékkörök:
 - üdítőital és energiaital;
 - előrecsomagolt cukrozott készítmény;
 - sós snack;
 - gyümölcsíz;
- b) a fizetési kötelezettség mértékét érintő területek:
 - a legtöbb termékadót fizető adóalanyok;
 - a termékadó jogszabály szerinti visszaigénylése, valamint a mentességek igénybevétele;
- c) a termékadó-fizetésre kötelezett személyek:
 - importórként első belföldi forgalomba hozók.

A 2012. évre meghatározott, az Art. 87. § (1) bekezdés a), c), és d) pontja szerinti ellenőrzések közül az átfogó vizsgálatokra vonatkozóan a 2012. évi kiválasztás a bevallás utólagos vizsgálatára irányuló adóellenőrzéseket 40 %-ban rögzíti. Az adatok gyűjtésére, illetve az egyes adókötelezettségek teljesítésére irányuló ellenőrzések az előírányzott összes ellenőrzési esetszám 60 %-át jelentik.

Jelen tájékoztatás a NAV adóztatási- és vámszerve 2012. évi ellenőrzési tevékenységére érvényes, aláírása napjától a Nemzeti Adó- és Vámhivatal elnöke által, a Nemzeti Adó- és Vámhivatal adóztatási- és vámszerve 2011. évi ellenőrzési feladatainak végrehajtásához kiadott, az ellenőrzési irányokra vonatkozó tájékoztatás helyett a jelen tájékoztatást kell alkalmazni.

Budapest, 2012. január 31.

Dr. Vida Ildikó
a Nemzeti Adó- és Vámhivatal
elnöke